



РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

НАСОКИ
ЗА ИЗГОТВЯНЕ, ПРОИГРАВАНЕ И
ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЪНШНИТЕ АВАРИЙНИ
ПЛАНОВЕ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА С ВИСОК
РИСКОВ ПОТЕНЦИАЛ

2025

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
РАЗДЕЛ I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ	3
РАЗДЕЛ II ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН	3
РАЗДЕЛ III	
ИЗГОТВЯНЕ, ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ И АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН	5
1. ИЗГОТВЯНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН.....	5
2. ПРЕГЛЕД И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН.....	7
3. ОСВОБОЖДАВАНЕ НА КМЕТА ОТ ИЗГОТВЯНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН.....	8
4. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАСЕГНАТАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ	9
5. КОНТРОЛ	9
РАЗДЕЛ IV ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН	10
1. ВИДОВЕ ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН	11
1.1. ТРЕНИРОВКИ	12
1.2. УЧЕНИЯ	13
1.3. ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН НА ПРЕДПРИЯТИЕ В ДОМИНО ГРУПИ.....	13
2. КРИТЕРИИ ПРИ ПЛАНИРАНЕ НА ПРОИГРАВАНЕТО.....	14
3. ЦИКЪЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОИГРАВАНЕТО	14
3.1. ПОДГОТОВКА	14
3.2. ПЛАНИРАНЕ	14
3.3. ПРОВЕЖДАНЕ	15
4. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ.....	16
РАЗДЕЛ V ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН.....	18
1. АКТИВИРАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН.....	18
2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАСЕГНАТАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ	19
3. МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ПОЧИСТВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ЗАСЕГНАТИТЕ ЗЕМИ СЛЕД ГОЛЯМА АВАРИЯ	20
Приложение № 1. Форма и съдържание на план за проиграване на външен аварийен план.....	21
Приложение № 2. Контролен списък за проиграване на външен аварийен план (въпросник-чек лист)	23
Приложение № 3. Формуляр за оценка на проиграване на външен аварийен план	26
Приложение № 4. Форма и съдържание на доклад от проиграване на външен аварийен план.....	27

РАЗДЕЛ I ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Действащото законодателство, свързано с контрол на опасностите от големи аварии с опасни вещества, изисква за предприятията класифицирани с висок рисков потенциал, наличие на аварийни планове: **вътрешни** (отговорност на оператора на предприятието) и **външни** (отговорност на кмета на засегнатата община). Външният и вътрешният аварийен план на предприятието/съоръжението се съставят с цел да бъде постигнато високо ниво на защита на живота и здравето на хората и на околната среда. Тези планове се допълват, като вътрешният аварийен план има за цел да контролира аварията в началото на нейното възникване и да ограничи последствията от нея, а външният аварийен план да смекчи и ограничи щетите извън предприятието, чрез прилагане на допълнителни мерки.

От кметовете на засегнатите общини се изисква да изготвят и да осигурят изпълнението на външен аварийен план на предприятията/съоръженията с висок рисков потенциал, с описание на мерките, които трябва да бъдат предприети извън територията им, съгласно чл. 108 от *Закона за опазване на околната среда* (ЗООС) и чл. 18 от *Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях* (Наредбата). Външният аварийен план се изготвя като част от общинския план за защита при бедствия по чл. 9, ал. 10 от *Закона за защита при бедствия* (ЗЗБ), и съдържа допълнителни данни, посочени в Приложение № 5 към Наредбата.

Предоставените в т. 2.8.1. от *Указанията за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия* (дадени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 9, ал. 15 от ЗЗБ), насоки за разработване на планове за специфични опасности, могат да бъдат използвани при структуриране, вкл. на аварийните планове по чл. 108, ал. 1 от ЗООС.

С настоящия документ се цели да се създаде единна концепция за изготвянето, проиграването и изпълнението на външните аварийни планове на предприятията с висок рисков потенциал. Тези планове осигуряват организационната и функционална рамка при планирането и изпълнението на конкретни аварийни мерки в случай на възникване на голяма авария с опасни вещества, съгласно действащите законови изисквания. Настоящите насоки предоставят пояснение на тези изисквания, като нямат нормативен характер и са разработени в подкрепа на кметовете на засегнатите общини.

Настоящите насоки са приложими при проиграване на външни аварийни планове на предприятия/съоръжения с висок рисков потенциал. При провеждане на тренировки и учения за подготовката на съставните части на Единната спасителна система (ЕСС), съгласно изискванията на чл. 28 от ЗЗБ, се прилагат Насоки за планиране, провеждане и оценяване на тренировки и учения, дадени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 62б, ал. 1, т. 10 от ЗЗБ.

РАЗДЕЛ II ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Външният аварийен план има за цел да приведе в ред действията за готовност, реагиране и възстановяване в случай на възникване на голяма авария на територията на предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал. Той осигурява рамката за управление, координация и контрол и следва да бъде релевантен, реалистичен и достатъчно ясен, за да бъде разбран от всички ползватели. Планът се изготвя въз основа на анализа на риска на оператора, чрез който се установени потенциални аварийни сценарии и са оценени последствията от тях. Планът следва да се основава на сценарии за опасност от големи

аварии, идентифицирани в доклада за безопасност на оператора. Следва да е съобразен с опасностите и рисковете на дадено предприятие/съоръжение и да е специфичен за него. Действията и мерките, описани в плана, трябва да гарантират максимална подготвеност в случай на голяма авария.

Външният аварийен план се съставя като част от общинския план за защита при бедствия, съдържа данни за:

- име и длъжност на лицето/ата, отговорно/и за координацията на силите и средствата при провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи и данни за контакт;

- име и длъжност на лицето/ата, упълномощено/и да действа/т при оповестяването и привеждането в готовност на силите и средствата при провеждането на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи и др. и данни за контакт;

Външният аварийен план включва, но не се ограничава до:

- информация за обекта. Информацията включва географски данни, описание на инфраструктурата и опасностите, които обекта може да представлява, както и специфични характеристики на съоръженията,
- анализ на риска/описание на всички потенциални аварийни сценарии, вероятността и потенциалните последици от всеки сценарий, а също и оценка на уязвимостта на съоръжението спрямо външни и вътрешни фактори, включени в доклада за безопасност на оператора,
- описание на наличните оборудване и ресурси, като например наличните аварийни системи и механизми за защита, спешни изходи, алармени системи и резервни източници на енергия, осигуряващи безопасна експлоатация на предприятието, въз основа на информация предоставена от оператора,
- мерки и действия необходими за защита при голяма авария:
 - ранно оповестяване, алармиране и информиране, и процедури за готовност и свикване; комуникация с власти, медии и общественост, времеви маркери за започване на действията;
 - координиране и организиране на силите и средствата, необходими за провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи извън територията на обекта; определяне на контактни точки за координация между различни институции и структури;
 - оказване на помощ при спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи в предприятието/съоръжението; необходими спасителни екипи и тяхната специализация (напр. химически аварии, пожарни екипи);
 - предоставяне на специфична информация, отнасяща се до аварията, и какви действия следва да предприеме обществеността и намиращите се в съседство предприятия или обекти (при наличие на такива), които не попадат в обхвата на глава седма, раздел I от ЗООС, но са идентифицирани в съответствие с чл. 103, ал. 3, т. 7 и чл. 116з, ал. 1 ЗООС относно вероятността от възникване на ефект на доминото.
 - стратегии за евакуиране на населението, ограничения на достъпа, мерки за защита на работниците в съседни предприятия;
 - информиране на спасителните служби в съседни държави в случай на голяма авария в предприятието/съоръжението с възможни трансгранични последици, процедура за трансгранична координация, вкл. информация за близките гранични региони при потенциални ефекти извън националните граници.
 - мероприятия за почистване и възстановяване на околната среда и рекултивация на засегнатите земи след голяма авария.

В началото на плана се поставят бланки за:

- съдържание на плана;
- използвани съкращения;
- съгласувателен лист;
- регистрация на извършените изменения в плана;
- регистрация на проведените проигравания на плана.

РАЗДЕЛ III

ИЗГОТВЯНЕ, ПРЕРАЗГЛЕЖДАНЕ И АКТУАЛИЗИРАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Външният аварийен план се съставя с цел планиране на мерките, необходими за опазване на живота на хората, имуществото и околната среда извън предприятието/съоръжението с висок рисков потенциал, в случай на голяма авария, в която участват опасни вещества. Формата и съдържанието на външния аварийен план са определени в Приложение 5, т. I от Наредбата.

Кметът на общината е отговорен за изготвянето на външния аварийен план, общественото разглеждане, приемането, преразглеждането на съответствието на информацията и данните предоставени в плана, актуализирането, както и за организирането на подготовката, координацията, провеждането на неговото проиграване и изпълнението му в случай на голяма авария (чл. 108 от ЗООС).

1. ИЗГОТВЯНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Външният аварийен план на дадено предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал се изготвя от кмета на засегнатата община на база на информация предоставена от оператора на предприятието/съоръжението и законовите разпоредби относно контрола на опасностите от големи аварии. Планът следва да е съобразен и с информацията, съдържаща се в доклада за безопасност и вътрешния аварийен план на конкретното предприятие/съоръжение.

Срокът за изготвяне на външния аварийен план е до 6 месеца от датата, на която операторът на предприятието/съоръжението е предоставил на кмета необходимата информация (чл. 108, ал. 2 на ЗООС).

Проектът на външен аварийен план и всяко негово съществено изменение се предоставя от кмета на съответната община за съгласуване в срок до 3 работни дни след изготвянето му с:

- оператора на предприятието/съоръжението,
- съответната РИОСВ, на чиято територия се намира предприятието/съоръжението,
- съставните части на единната спасителна система и
- директора на басейнова дирекция, когато проектът засяга повърхностни и/или подземни води, или водни обекти.

Публикува се за обществен достъп на интернет страницата на общината, когато има такава, или по друг подходящ начин, като се предоставя срок от 14 дни за изказване на становища, коментари и предложения от засегнатата общественост.

При изготвянето на външния аварийен план, в т.ч. на негови актуализации, кметът взема предвид получените становища, коментари и предложения (чл. 108, ал. 3 и ал. 6 на ЗООС).

Препоръчително е копия или цифрови версии на външния аварийен план да се предоставят от кмета, не по-късно от 10 работни дни от датата на приемането му, на всички органи изпълняващи плана, както и до местните органи на публичната администрация,

разположени в зоните за аварийно планиране.

Примерна форма на "История на разпространените екземпляри от плана" е дадена в Таблица № 1.

Таблица № 1. Предоставени екземпляри копия (извадки) от плана

	Организация/Структура начин на предаване	Представител	Дата и подпис
1	2	3	4

При промяна в статута на съществуващо предприятие от нисък към висок рисков потенциал, процесът на външно аварийно планиране по отношение на този конкретен обект, следва да започне веднага щом това е разумно осъществимо, като се има предвид регулаторният срок за процеса.

Външен аварийен план за предприятие с висок рисков потенциал с трансгранично въздействие

В случай на предприятие с висок рисков потенциал, при което съществува опасност от възникване на голяма авария с трансгранично въздействие се прилагат изискванията на Конвенцията за трансграничните въздействия на промишлените аварии, ратифицирана със закон - ДВ, бр. 28 от 1995 г. (Конвенцията). Компетентен орган по прилагане на изискванията на Конвенцията е министърът на околната среда и водите. Като съгласно дефинициите на Конвенцията "страна по произход" е страна или страни, под юрисдикцията на която или които възниква или е възможно да възникне голяма авария, а "засегнатата страна" е страна или страни, които са засегнати или биха могли да бъдат засегнати от трансграничните въздействия на голяма авария.

По отношение на аварийното планиране компетентните органи на страните се договарят за начина на изготвяне на външния аварийен план за предприятие с висок рисков потенциал, при което съществува опасност от възникване на голяма авария с трансгранично въздействие, а именно по един от следните начини:

- **Изготвяне на външен аварийен план за предприятието с висок рисков потенциал от страната по произход (България), когато засегнатата страна(и) предостави отговор, че няма намерение да се включи в консултации.**

Кметът на засегнатата община изготвя външния аварийен план на предприятието съгласно националната процедура разписана в ЗООС.

- **Изготвяне на външен аварийен план за предприятието с висок рисков потенциал от страната по произход (България) и съгласуването му със засегнатата страна(и).**

Кметът на засегнатата община изготвя проект на външния аварийен план на предприятието и своевременно го изпраща, в т.ч. неговия превод на английски език и/или на съответния договорен език, на министъра на околната среда и водите с цел предоставяне на засегнатата страна(и).

Страните (по произход и засегнатата страна) дават възможност на засегнатата общественост да участва в процеса по изготвяне на външния аварийен план на предприятието с висок рисков потенциал, чрез предоставяне на писмени становища, коментари и предложения, като публикуват проекта на плана или изменението му на съответните интернет страници на компетентните органи на съответните територии или по друг подходящ начин, и предоставят обществен достъп до документацията съгласно националните си разпоредби.

Проектът на външен аварийен план се публикува на интернет страницата на общината,

като се предоставя срок от 14 дни за изказване на коментари от: засегнатата общественост, оператора на предприятието/съоръжението, съответната РИОСВ, на чиято територия се намира предприятието/съоръжението, съставните части на единната спасителна система и директора на басейнова дирекция.

При получаване на становища, коментари и предложения от засегнатата страна(и), същите своевременно се изпращат от министъра на околната среда и водите до кмета на засегнатата община. Становищата, коментарите и предложенията, предоставени от обществеността от страната по произход и/или засегнатата страна(и), се оценяват по същество и резултатите от консултациите се вземат предвид в процеса на изготвяне на външния аварийен план.

Кметът на засегнатата община разглежда коментарите, получени чрез трансгранични консултации, в съответствие със стандартната практика, заедно с коментарите от проведените обществени консултации. Окончателното приемане на външния аварийен план се извършва в пълно съответствие с националното законодателство на страната по произход, включително коригирането му въз основа на получените коментари, когато това е необходимо.

При приемане на външния аварийен план, кметът на засегнатата община, своевременно изпраща до министъра на околната среда и водите, външния аварийен план и неговия превод на английски език и/или на съответния договорен език, с цел предоставянето му на засегнатата страна(и).

Потенциално засегнатата страна(и) получава външния аварийен план и информация за приетите и неприети бележки съдържаща отговори на коментарите, получени чрез официалните трансгранични консултации.

2. ПРЕГЛЕД И АКТУАЛИЗАЦИЯ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Всеки кмет на община, изготвил външен аварийен план, е длъжен на подходящи интервали, не по-дълги от **три години**, да преразглежда, проверява и когато е необходимо, да актуализира външния аварийен план (чл. 108, ал. 5, т. 1 на ЗООС) на дадено предприятие/съоръжение, при:

- издаване на решения за одобряване на доклад за безопасност/актуализиран доклад за безопасност;
- получаване на информация за актуализиране на вътрешния аварийен план на предприятието/съоръжението;
- възникване на голяма авария на територията на предприятието/съоръжението;
- промени, настъпили в предприятието/съоръжението или в съответните спасителни служби по ЗЗБ, в новите технически познания и познания относно реагирането при големи аварии.

Преразглеждането и актуализацията на външния аварийен план следва да отчита нововъзникващи рискове (напр. промени в климатичните условия, енергийния преход и др.). Енергийният преход е от съществено значение за успеха на процеса за декарбонизация. Поради мащаба и бързината, с които преходът се разгръща на регионално и световно равнище, възникват нови предизвикателства и нужди от укрепване на измеренията на индустриалната безопасност.

Преразглеждането на плана може да е свързано с изменение и/или добавяне на информация, съдържаща се в плана. С течение на времето данни за контакт, като напр. имена, телефонни номера и др. на отговорните лица (оператора или състава на спасителните служби) могат да претърпят промени. Процедурата за преразглеждане и коригиране на плана се провежда най-малко веднъж годишно или веднага при постъпване на информация

налагаща промени.

Препоръчително е всички органи изпълняващи плана, да се информират по електронен път за направените промени.

Примерна форма на "История на направените промени в плана" е дадена в Таблица № 2.

Таблица № 2. История на направените промени в плана

Промяна №	Дата	Променена част, страница/и	Дата на изпращане	От кого е изпратена

Актуализацията на плана е процес, при който планът се преразглежда по съществено и се преработва. Този процес отчита необходимостта от промени в плана освен на база на гореизброеното (чл. 108, ал. 5, т. 1 на ЗООС) и такива произтичащи от неговото проиграване или изпълнение.

Препоръчително е след всяка актуализация, копия или цифрови версии на външния аварийен план да се предоставят от кмета, не по-късно от 10 работни дни от датата на приемането, на всички органи изпълняващи плана, както и до местните органи на публичната администрация, разположени в зоните за аварийно планиране.

3. ОСВОБОЖДАВАНЕ НА КМЕТА ОТ ИЗГОТВЯНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Изграждането и експлоатацията на ново и експлоатацията на съществуващо или друго предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал, или на части от него се извършват след издаване на решение за одобряване на доклад за безопасност от изпълнителния директор на Изпълнителната агенция по околна среда (ИАОС).

След приключване на процедурата по оценка на доклада за безопасност и издаване на решение по чл. 116, ал. 1, т. 1 от ЗООС или чл. 116ж, ал. 4 от ЗООС, при постъпило искане от кмет на дадена община, на чиято територия се намира предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал, Изпълнителният директор на ИАОС с мотивирано решение може да освободи кмета на общината, от задължението му да изготви външен аварийен план за това предприятие/съоръжение. За целта, при преглед на информацията в доклада за безопасност на предприятието/съоръжението и по-конкретно идентифицираните сценарии за големи аварии и резултатите от оценката на опасностите от големи аварии в предприятието/съоръжението, Изпълнителният директор на ИАОС следва да установи, че е изпълнено **всяко** от условията описани в чл. 18, ал. 2 на Наредбата (чл. 116, ал. 2 на ЗООС).

Изпълнителният директор на ИАОС може да оттегли в писмена форма решението за освобождаване, въз основа на информацията в актуализиран доклад за безопасност на това предприятие/съоръжение (чл. 116, ал. 3 на ЗООС).

Изпълнителният директор на ИАОС, в 7-дневен срок от издаване на решение за освобождаване или за оттегляне на решението за освобождаване (чл. 116, ал. 2 или 3 на ЗООС):

- изпраща решението за освобождаване/за оттегляне на решението за освобождаване до кмета на засегнатата община. В решението за оттегляне посочва датата, на която изтича срокът на освобождаването, и датата до която кметът трябва да изготви и представи външен аварийен план на това предприятие/съоръжение;
- писмено уведомява оператора на предприятието, директора на съответната РИОСВ,

на чиято територия се намира предприятието/съоръжението, министъра на вътрешните работи и министъра на околната среда и водите, като представя мотивите към решението.

- изпраща решението за освобождаване/за оттегляне на решението за освобождаване в превод на английски език и/или на съответния договорен език, заедно с мотивите към решението, на министъра на околната среда и водите с цел предоставяне на засегнатата страна(и) съгласно изискванията на Конвенцията (чл. 116, ал. 4 на ЗООС) (за предприятие с висок рисков потенциал, при което съществува опасност от възникване на голяма авария с трансгранично въздействие).

В случай, че Изпълнителният директор на ИАОС мотивирано откаже освобождаване от изготвяне на външен аварийен план на кмет на дадена община:

- писмено уведомява за това съответния кмет и посочва задълженията му съгласно ЗООС, както и срока за изготвяне на външен аварийен план за конкретното предприятие.

- изпраща копие от уведомлението до оператора, директора на съответната РИОСВ и министъра на околната среда и водите.

4. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАСЕГНАТАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ

След изготвяне и/или актуализиране на външния аварийен план на дадено предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал, кметът на засегнатата община осигурява постоянен достъп на интернет страницата на съответната община или по друг подходящ начин на информация за:

- ✓ име или търговско наименование на оператора и пълен адрес на предприятието/съоръжението;

- ✓ потвърждение, че операторът е изготвил вътрешен аварийен план на предприятието/съоръжението, в който са предвидени действия в случай на голяма авария, действия за преодоляване на последствията от нея и начините за свързване със съответния оперативен център на Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението" на Министерството на вътрешните работи и кмета на непосредствено застрашената община;

- ✓ информация от външния аварийен план, включваща указания за следване на инструкциите на органите за защита при бедствия по време на авария, както и мерките, начина на взаимодействие и действията, които трябва да се предприемат за преодоляване на последствията от нея (чл. 18, ал. 6 на Наредбата).

5. КОНТРОЛ

По време на ежегодните проверки на място на операторите на предприятията с висок рисков потенциал от комисиите по чл. 157а, ал. 2 от ЗООС се осъществява контрол по изпълнението на задълженията на операторите за предотвратяване на големи аварии (чл. 157а, ал. 3, т. 1-4 на ЗООС) и на задълженията на кметовете по чл. 108 от ЗООС (чл. 157а, ал. 3, т. 5 на ЗООС).

Когато се установи неизпълнение на задължението на оператора по предоставяне на информация по чл. 107, ал. 6, чл. 116е, ал. 4 или по чл. 116з, ал. 3, т. 2 от ЗООС на съответния кмет за изготвяне/актуализиране на външен аварийен план, се дава предписание и срок за изпълнение. При неизпълнение на предписание, на оператора се налага административна мярка по чл. 166а, ал. 2 от ЗООС.

При неизпълнение на задълженията на кметовете по чл. 108 от ЗООС, установяването на причините подлежи на допълнителна проверка в съответната община за предприемане на необходимите действия.

Ежегодно до 31 януари кметовете на общини, на чиято територия се намират предприятия/съоръжения с висок рисков потенциал, представят на директорите на

съответните РИОСВ информация относно разработване, съгласуване, проиграване и изпълнение на външните аварийни планове в съответствие с Приложение № 7 към чл. 18, ал. 7 на Наредбата.

За нарушенията по ЗООС физическите лица, областните управители, кметовете на общини, кметовете на райони, кметовете на кметства и длъжностните лица се наказват с глоби от 200 до 20 000 лв., а на юридическите лица и на едноличните търговци се налагат имуществени санкции от 5000 до 500 000 лв. (чл. 162, ал. 1 от ЗООС).

При повторно нарушение глобата или имуществената санкция е в двоен размер (чл. 162, ал. 2 от ЗООС).

РАЗДЕЛ IV ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Външният аварийен план се проиграва и оценява **периодично** чрез тренировки и учения, организирани от кмета на общината (чл. 108, ал. 5, т. 2 на ЗООС). За целта всеки кмет на община организира изготвяне и утвърждаване на годишен график за проиграване на външните аварийни планове на предприятията на територията на дадена община.

Организацията по планиране, провеждане, анализ и оценка на резултатите свързани с проиграването на външния аварийен план се извършва от съответния Ръководител по изпълнение на плана, определен със заповед на кмета или упълномощено от него лице. При планиране на проиграването се използват критерии (посочени в т. 2 от раздела).

Проиграването трябва да покаже, че всяка процедура или действие в плана са изпълними и ефективни.

Тренировки (*семинари* - най-малко 2 пъти годишно или *практически тренировки* - най-малко 1 път годишно) се организират с цел тестване на информационни и комуникационни връзки с участващите страни.

Учения по сценарии от външния аварийен план, се организират и провеждат **най-малко веднъж на всеки три* години**. Те се организират с цел тестване и оценка на ефективността на външния аварийен план, стратегията и процедурите за аварийно реагиране, необходимите ресурси на силите за реагиране, материалните ресурси, нивото на обучение в аварийни ситуации, както и да се подобри готовността на участващите в учението органи/институции да реагират при голяма авария.

Външният аварийен план е тясно свързан с вътрешния аварийен план. Следователно, ако е възможно, ученията трябва да се провеждат по такъв начин, че и двата плана да се проиграват, т.е. в сътрудничество с оператора на предприятието.

Препоръки за периодичността за провеждане на тренировки и учения са дадени в „Насоки за планиране, провеждане и оценяване на тренировки и учения“ разработени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 62б, ал. 1, т. 10 от Закона за защита при бедствия (ЗЗБ).

В Таблица № 3 е представена периодичността на провеждане на тренировките и ученията от кметовете на общини съгласно Насоките към ЗЗБ.

Таблица № 3. Периодичност на провеждане на тренировките и ученията от кмет на община

Тренировки		Учения
Семинари	Практически	
най-малко 2 годишно	най-малко 1 годишно	най-малко 1 на 2 години

** Забележка: Поради спецификата на законодателството в областта на контрол на опасностите от големи аварии с опасни вещества, следва да се има предвид, че интервалът на проиграване следва да не надвишава 3 години. С оглед съвместно провеждане на учения по реда на ЗЗБ и ЗООС, компетентният орган може да обмисли да планира проиграване на външния аварийен план най-малко 1 на 2 години.*

Тренировките и ученията следва да бъдат разглеждани като неразделна част от процеса на изграждане на способности и повишаване на готовността за реагиране при големи аварии, вкл. чрез подобряване информираността на населението (при ученията) и действията, които следва да се предприемат според съответната опасност. Констатираните пропуски при провеждането им следва да бъдат подробно анализирани и извлечените поуки да бъдат своевременно отразени във външните аварийни планове на предприятията с рисков потенциал, регламентиращи предварителната организация за реагиране при големи аварии.

Тренировките и ученията могат да бъдат използвани и за оценка на актуалността и изпълнимостта на съществуващи планове и процедури и тяхната приложимост.

За нови предприятия с висок рисков потенциал, когато обстоятелствата позволяват това, проиграването на външния аварийен план следва да се проведе възможно най-скоро след датата на влизане в сила на плана.

1. ВИДОВЕ ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Проиграването на външния аварийен план се извършва чрез тренировки и учения с участието на всички или част от участниците описани в плана. Основен елемент е доброто познаването на плана, координацията и ролята, която всеки участник следва да изпълни. Като се имат предвид възможните практическите трудности при извършването на цялостно проиграване (пълно), т.е. проверка на всеки отделен аспект на плана, е възможно да се проведат тренировки или учения (частично проиграване) с различна степен на сложност, т.е. структурирани на различни нива на активиране на ресурсите и участниците, напр. с участие на частите на ЕСС.

Организацията, сценарият и методът за провеждане на дадено проиграване, трябва да бъдат определени въз основа на уменията, които следва да се изпитат, както и въз основа на наличните ресурси.

Различните видове проиграване могат да бъдат разделени на две големи групи: *тренировки* (семинари на дискусийна основа или практически тренировки) и *оперативни/полеви учения* (основаващи се на реални операции).

Тренировките позволяват на заинтересованите страни да се запознаят със съдържанието на плана и предвидените процедури за готовност и свикване (активиране на различните състояния, оперативни планове и др.). Този вид проиграване може да бъде организирано за кратко време и не изисква използване на много ресурси (човешки и материални). Целта на тренировките е установяване на състоянието на комуникационно-информационната система и готовността на екипите за реагиране.

Ученията се провеждат чрез съвместни спасителни действия, частично (без участие на засегнатата общественост/населението) или в пълен мащаб (с участие на засегнатата общественост/населението). Те дават възможност да се оценят предвидените в плановете действия, като се обърне специално внимание на ролите и отговорностите. Ученията се планират и провеждат с цел подобряване на взаимодействието и координацията на съставните части на единната спасителна система (ЕСС) и органите на изпълнителната власт.

Провеждането на учение (пълно проиграване на живо) е най-сложната стъпка от цикъла на упражнението. При учение се тестват много аспекти на реакцията при извънредни ситуации и следва да се съсредоточат върху изпълнението и анализа на планове, системи и процедури, разработени в по-ранни дискусии. Провежда се в стресова среда в реално време,

която, доколкото е възможно, отразява реално събитие. Участниците и ресурсите се мобилизират и разгръщат на мястото, където извършват действията си, сякаш е настъпил реален инцидент (авария). Упражнението на живо трябва да се стреми да симулира реалността на операциите в множество функционални области, като представя сложни и реалистични проблеми, изискващи критично мислене, бързо решаване на проблеми и ефективни отговори от обучен персонал в силно стресираща среда.

Тренировките и ученията със съставните части на ЕСС се провеждат по заповед на кмета на общината.

В Таблица № 4 са представени видовете и нивата на проиграване на външните аварийни планове.

Таблица № 4. Вид и ниво на проиграване на външните аварийни планове.

ТРЕНИРОВКИ	НИВО А	частично	Семинари	<i>дискусионна основа</i>
	НИВО Б	пълно	Практически (Симулационни) тренировки	
УЧЕНИЯ	НИВО В	частично	Спасителни съвместни изпитвания	<i>основаващи се на реални операции</i>
	НИВО Г	пълно	Спасителни съвместни изпитвания със засегнатата общественост	

1.1. ТРЕНИРОВКИ

- **НИВО А** (частично) - провежда се **семинар** под формата на дискусия за запознаване на длъжностни лица и персонал със законодателство, организация, роли, отговорности, планове, процедури, които следва да бъдат изпълнявани при възникване на авария, както и ресурси за реагиране. На територията на предприятието не се извършват реални спасителни действия.

Семинарът се провежда на базата на хипотетичен аварийен сценарий (пожар, експлозия, изпускане на токсични и/или опасни за околната среда вещества), като се дискутират ключови аспекти от плана. Дискутира се реагирането предвидено в плана при възникването на случайни събития предизвикващи даден тип авария и възможните променливи по отношение на нормалната работа на обекта.

Този вид проиграване изисква участниците, всеки от които има собствена роля, да проиграт под формата на дискусия един или повече сценарии, предвидени в плана. Вземат се предвид индивидуалните роли и функции на участниците, както и процедурите и дейностите, които трябва да бъдат въведени: ранното предупреждение, аварийната тревога и др.

- **НИВО Б** (пълно) - провежда се **практическа тренировка** (симулационна) на схемата за комуникации между структурите/образованията, задействането на всички процедури на отделните органи и структури по предвидения модел в плана, прилагането на координирано използване на ресурсите за извънредни ситуации с цел проверка на времето за активиране и критичните фактори, свързани с активирането. По-специално, оперативните центрове и телекомуникационната мрежа се активират, за да се гарантира обменът на информация между тях.

Практическите тренировки служат за проиграване на роли и отговорности, планове и/или процедури от представители на участващите страни при разиграване на хипотетичен сценарий в оперативна среда. Целта е да се тества ефективността на планове, процедури и

комуникации без реални действия на терен.

Провеждането на тренировките следва да се усъвършенства с времето. Въз основа на интегрирането на нови технологии в проиграванията на външните аварийни планове могат да бъдат използвани и VR/AR технологии (виртуална реалност и добавена реалност), както и да бъдат използвани дигитални модели за проиграване.

1.2. УЧЕНИЯ

• **НИВО В** (частично проиграване) - при единични/съвместни спасителни учения се извършват реални действия, отнасящи се до някой от сценариите, предвидени в плана, ранно предупреждение, сигнал за тревога, прекратена тревога, с участието на съставните части на единната спасителна система. Тези процедури могат да бъдат задействани и в съвместна форма между две или повече структури/образувания, без да се засяга засегнатата общественост/населението.

• **НИВО Г** (пълно проиграване) - в този случай на територията на предприятието се извършват реални действия отнасящи се до някой от сценариите, предвидени в плана, за всички предвидени в плана процедури за готовност (организационна готовност и готовност на населението), включително с участие на засегнатата общественост/населението.

Таблица № 5. Примерни причини за провеждане на тренировъчни дейности и учения

Семинар	Практическа тренировка	Учение
Няма предишни упражнения	Практика за решаване на групови проблеми	Оценка и подобряване на анализа на информацията
Нов план	Насърчаване на познаването на аварийния план	Оценка и подобряване на координацията/сътрудничеството
Нови процедури	Оценка на покритието на плана за специфичен риск	Подкрепа за формулирането на политиката
Нов персонал	Оценка на междуведомствената координация	Тестване на ресурси и разпределение на персонала
Нов механизъм	Наблюдение на обмена на информация	Оценка на персонала и оборудването.
Нов риск/заплаха		

1.3. ПРОИГРАВАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН НА ПРЕДПРИЯТИЕ В ДОМИНО ГРУПИ

Проиграването на външни аварийни планове за предприятия, които са част от домино група може да се извърши по един от следните начини:

• съвместно проиграване на аварийните планове на повече от едно предприятие от домино група. Подходящо е при следните обстоятелства: планиран е сценарий на голяма авария, който има потенциални последици извън обекта и може да предизвика голяма авария в друго предприятие от домино групата. В този случай е целесъобразно най-малко веднъж на три години да се проведе проиграване под формата на учение с участието на цялата домино група.

• поотделно проиграване на аварийните планове на предприятията от домино групата. Не винаги е необходимо външните аварийни планове на домино групата да се проиграват

съвместно. Например, за проиграване на външен аварийен план на предприятие от домино група може да се избере сценарий на голяма авария, който, въпреки че има потенциални последици извън обекта, няма да предизвика голяма авария в друго предприятие от домино групата; в рамките на такъв сценарий аварийните планове на дадените предприятия от групата може да се проиграват поотделно.

Поуките, извлечени от проиграването на външен аварийен план на предприятие част от домино група, трябва да бъдат разпространени до всички други предприятия в групата и при необходимост да се обмисли преглед на всички аварийни планове.

2. КРИТЕРИИ ПРИ ПЛАНИРАНЕ НА ПРОИГРАВАНЕТО

Кметът на общината следва да организира изготвянето на годишен график, в който да идентифицира външните аварийни планове, които ще бъдат проигравани през съответната година, като и да определи вида и нивото на проиграване (А, Б, В, Г). Графикът се преразглежда периодично от Ръководителя по изпълнение на плана и когато е целесъобразно се актуализира.

Критериите, които могат да бъдат използвани и при планирането са следните:

- резултати от анализа и оценката на минали проигравания (т. 4 от раздел IV);
- оперативни наблюдения и/или извлечени поуки;
- преглед или промяна на нормативни документи и/или планове и/или процедури;
- тестване или обучение за работа с ново оборудване;
- проверка на подготовката и тренираността на отговорните институции и организации;
- законови или други изисквания.

Приоритизирането на предприятията, за които да се провеждат учения по съответните външни планове през годината, се извършва въз основа на критерии свързани и с:

- период на предишно проиграване,
- характеристики на предприятието,
- тип на сценариите и степен на последствията,
- уязвимост на екологичните елементи в района,
- уязвимост на населението,
- наличие на домино ефект.

Препоръчително е кметът на общината да съобщи публично на заинтересованата общественост/населението планираното проиграване (учение, ниво Г) не по-късно от 10 работни дни преди събитието, като организира публикуване на информация на интернет страницата на съответната община или по друг подходящ начин. В уведомлението следва да се посочи предприятието, датата, темата и продължителността на проиграването, както и списъка на участниците.

3. ЦИКЪЛ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОИГРАВАНЕТО

3.1. ПОДГОТОВКА

- **Определяне на темата и целта:**

Определя се темата, целта, вида и нивото на проиграване на плана (ниво А, Б, В или Г).

3.2. ПЛАНИРАНЕ

- **Определяне на задачите:**

Изборът и изпълнението на поставените задачи следва да води до постигане на

набелязаната цел.

При планиране на проиграването, трябва ясно да се определят задачите. Те могат да бъдат разделени на общи, междинни и специфични. Проиграването може да се съсредоточи върху всички аспекти на плана или може да се съсредоточи върху най-вероятния сценарий за авария. При планирането следва да бъдат взети предвид множеството променливи: организацията и изпълнението на дадено проиграване (брой участници, икономически ресурси, налично време, характеристики и местоположение на предприятието), както и предварителната оценка на разходите и ползите.

В Таблица № 6 е представен пример за определяне на задачите при проиграване на външен аварийен план.

Таблица № 6. Пример за определяне на задачите.

Обща задача	<i>Тестване на оповестяването на аварията</i>
Междинна задача 1	<i>Изпитване на изпълнението на оперативната част на аварийния план.</i>
Специфична задача 1.а	<i>Проверка на списъка с контакти за активиране на оперативната част на аварийния план</i>
Специфична задача 1.б	<i>Изпитване на времето за задействане на оперативната част на аварийния план</i>
Специфична задача 1.в	<i>Изпитване на режима на вътрешна комуникация от плана</i>
Междинна задача 2	<i>Проверка на начина, по който се оповестява населението</i>
Специфична задача 2.а	<i>Проверка на списъка с контакти за активиране на оповестяването на населението</i>
Специфична задача 2.б	<i>Проверка на функционалността на системата за оповестяване на населението</i>

• Избор на сценарий

На този етап се избира сценарият/ите и се определя начинът, по който структурите/образуванията ще участват в проиграването.

• Идентифициране на ресурсите и подготовка на логистични аспекти

Определят се ресурсите, органите и структурите участващи при проиграването на плана.

• Изготвяне на документация

Кметът на общината изготвя *План за проиграването на външния аварийен план (Приложение № 1)*, който предлага за утвърждаване от длъжностните лица и споделя с всички участващи органи.

Планът за проиграването се изготвя с цел:

- да се планира хода на проиграването;
- да се осигури времето необходимо за проиграването;
- да се опишат необходимите действия на участниците;
- да се следва хода на проиграването;
- да се използва при оценката на изпълнението на целта и задачите на проиграването.

При планирането, особено внимание следва да се обърне и на подготовката на логистичните аспекти (например, изпращане на документи на оператора на предприятието, подготовка на мястото за провеждане на проиграването и др.).

3.3. ПРОВЕЖДАНЕ

• Провеждане на дейностите описани в Плана за проиграване на външния аварийен план по Приложение № 1

Това е етапът на провеждане на проиграването на плана.

Организацията по провеждане, анализ и оценка на резултатите свързани с проиграване на външния аварийен план се извършва от съответния **Ръководител по изпълнение на плана, определен със заповед на кмета** или упълномощено от него лице.

За нуждите на анализа и оценката на проведената тренировка или учение, всеки участник от органите участвали в проиграването на плана, след приключването му попълва следните документи: въпросник-чек лист (Приложение № 2) и формуляр за оценка (Приложение № 3). Тези документи се използват при анализа с цел идентифициране на всички силни страни и критични елементи на плана, както и при преценка относно спазване на критериите, използвани за определяне дали плана е подходящ (посочени в т. 4 от раздела). Критериите следва да отчитат, както идентифицираните опасности от възникване на голяма авария, значимостта на последствията (данни от оператора), така и ограниченията, които реалността налага по отношение на оперативни, финансови, правни, социални или др. въпроси.

Пример за набор от критерии за качествена оценка на вероятността и последствията от дадено събитие, и изготвяне на матрица на риска е посочен в *Указанията за разработването и готовността за изпълнението на планове за защита при бедствия*, издадени от Съвета за намаляване на риска от бедствия към Министерския съвет на Република България, на основание чл. 9, ал. 15 от ЗЗБ.

4. АНАЛИЗ И ОЦЕНКА НА РЕЗУЛТАТИТЕ

• Анализ на резултатите

При анализа дали планът е подходящ и изпълнението му постига целите, следва да се преценява дали: е точен; практически приложим; обхваща всички необходими функции за постигане на целите; релевантен спрямо вътрешния аварийен план на предприятието; осигурява необходимата координация между органите включени в плана и др.

Критериите, които могат да бъдат използвани при анализа са следните:

- ✓ **Точността** се оценява чрез проверка дали:
 - съществуват съответстващи, пълни и актуални данни и приложения в плана;
 - връзките към организациите и определените функции и ресурси са пълни и актуални;
 - структурирането на частите на ЕСС съответства на описанието.
- ✓ **Практическата приложимост** се оценява като се вземе предвид дали:
 - участниците включени в плана са в състояние да осъществят определените им функции, описани в плана;
 - съставните части на ЕСС на местно ниво разполагат с необходимите ресурси, за да бъдат в състояние да изпълняват техните функции описани в плана.
- ✓ **Обхватът** се оценява чрез:
 - проверка за наличието на опасности/сценарии, които не са разгледани в плана;
 - разглеждане на механизмите за въздействие чрез превенция, готовност, реагиране и възстановяване по отношение на разгледаните рискове;
 - оценка на адекватността на съществуващите връзки между плана и планове на участниците
- ✓ **Релевантност на плана спрямо вътрешния аварийен план на предприятието.**

- описание на технически елементи за управление на аварийни ситуации;
- описание на ресурсите, необходими за изпълнение на предвидените мерки;
- проверка за изградена и поддържана локална система за оповестяване за осигуряване на ранно предупреждение на персонала, компетентните органи и населението, присъединена към Националната система за ранно предупреждение и оповестяване;
- проверка за предаване на информацията в реално време по схемата за оповестяване;
- проверка на подготовката и уменията на оперативните и дежурни екипи, разпределение на задълженията и лицата, отговорни за прилагане на предвидените мерки и времето за реакция;
- връзка със съставните части на ЕСС.

✓ **Координацията** се оценява като се вземе предвид дали:

- ролите и отговорностите са ясно дефинирани;
- описанието на това как институциите ще работят заедно в случай на авария е недвусмислено (ясна координация при управление и взаимодействие на силите за реагиране, проверка на знанията, уменията, практическите навици и добра комуникация на участниците);

• **Установяване на критични елементи**

За поддържане на актуален план и установяване на критични елементи следва да бъде въведен механизъм с ясни отговорности и правила.

Актуализации на плана задължително се правят при организационни промени или промени в процедурите, както и при други събития, които оказват въздействие по изпълнението на плана.

• **Коригиращи мерки, идентифициране на нужда от актуализация на плана**

Неразделна част от изпитването на плана е окончателната цялостна оценка на резултатите, включително установените недостатъци и когато е целесъобразно, предлагане на мерки за тяхното отстраняване.

Чрез анализ на пропуските се проверява постигането на целта и по-специално се идентифицират всички елементи на външния аварийен план, които се нуждаят от подобрение, адаптиране или интегриране.

Анализът на плана гарантира, че добрите елементи на плана се запазват, а слабите елементи се преразглеждат и коригират, като се води хронологичен запис на направените промени и причините за тях. При необходимост се предприемат действия във връзка с извлечените поуки от проиграването за всички необходими подобрения.

Ако по време на проиграването се идентифицират недостатъци, то планът не се изпитва повторно. Недостатъците се проследяват и отстраняват. Плановете са „живи документи“, които при необходимост се актуализират след проигравания.

За проведените проигравания на външните аварийни планове на предприятията с висок рисков потенциал, съответния **Ръководител по изпълнение на плана, определен със заповед на кмета** или упълномощено от него лице, води писмен запис за извършените дейности по време на проиграването (протоколи, разпореждания, писма, съобщения и др.). Хронологичният запис и анализът на тренировката или учението, както и допълнителната документация за проиграването, трябва да бъдат правилно съхранявани за период от 10 години.

В срок до един месец след провеждане на проиграването, органите участвали в проиграването на плана, организират изготвянето на кратък доклад, вкл. на база

информацията от попълнен въпросник-чек лист (Приложение № 2) и формуляр за оценка (Приложение № 3). Подчертават се силните и слаби (критични) страни на плана, както и при необходимост се правят препоръки за идентифицирани възможности за подобряване. Докладът се предоставя на **Ръководителя по изпълнение на плана**. На база на постъпилите доклади от участващите органи, Ръководителят **в срок до две седмици**, изготвя обобщен доклад за проведената тренировка или учение с примерна структура и съдържание, съгласно Приложение № 4.

Обобщения доклад се предоставя на кмета, издал заповедта за провеждане на тренировката/учението, с копие до всички участници, както и до местните органи на публичната администрация (вкл. РИОСВ). Отговорността за своевременното разпространение на доклада носи Ръководителят по изпълнение на плана.

За предприятие с висок рисков потенциал, при което съществува опасност от възникване на голяма авария с трансгранично въздействие:

- При самостоятелно проиграване на външен аварийен план на дадено предприятие, кметът на засегнатата община изпраща доклада от проиграването и неговия превод на английски език и/или на съответния договорен език, на министъра на околната среда и водите, в 7-дневен срок от изготвянето му, с цел предоставяне на засегнатата страна(и) от трансгранично въздействие.

- При съвместно проиграване на външен аварийен план на дадено предприятие се провеждат съвместни тренировки и/или учения (основаващи се на реални операции) на възможните аварийни сценарии, които включват спасителни действия, извършвани съвместно със спасителни служби от засегнатата страна(и). Страните се договарят за периодичността, начина на проиграване и оценяването на съвместно проиграване на външния аварийен план на предприятието.

РАЗДЕЛ V ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

1. АКТИВИРАНЕ НА ВЪНШЕН АВАРИЕН ПЛАН

Кметът на община организира и ръководи защитата при бедствия на територията на общината в съответствие с чл. 65 от ЗЗБ. В своята дейност, той се подпомага от членовете на Щаба за изпълнение на общинския план за защита при бедствия.

В случай, че кметът бъде уведомен за възникване на аварийна ситуация или на голяма авария на територията на предприятие с висок рисков потенциал, той незабавно привежда в изпълнение външния аварийен план на това предприятие и информира лицата, които могат да бъдат засегнати (виж т. 2), за мерките, предприети за ограничаване на последствията на аварията (чл. 19, ал. 2 от Наредбата).

Изпълнението на външния аварийен план на предприятието се въвежда със заповед на кмета на общината. Основание за издаване на заповедта са всички налични обстоятелства относно заплахата и риск за населението, инфраструктурата и околната среда с максимална обосновааност за граници на поражения, брой население и функциониране на системите. Със заповедта се разпореждат всички необходими мерки за овладяване на ситуацията чрез привличане на допълнителни сили и средства за защитата на населението, инфраструктурата и опазване на околната среда, използване на силите и средствата при провеждане на спасителни и неотложни аварийно-възстановителни работи (СНАВР). Заповедта определя **Ръководителя по изпълнение на плана**, в т.ч. и неговите правомощия за постигане на целите.

При условие, че се случва, случило се е или има опасност да се случи бедствие

причинено от възникнала голяма авария в предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал, кметът на съответната община, със заповед може да обяви бедствено положение, като в зависимост от мащабите и последствията от аварията се обявява бедствено положение за цялата или за част от територията на общината.

С обявяването на бедствено положение се въвежда съответният план за защита при бедствия, като копие от заповедта се изпраща незабавно на областния управител и на министъра на вътрешните работи.

Активиране на външен аварийен план за предприятие с висок рисков потенциал с трансгранично въздействие.

В случай на голяма авария в предприятие с висок рисков потенциал с трансгранично въздействие Министерството на вътрешните работи (Главна дирекция „Пожарна безопасност и защита на гражданите“) чрез Системата за уведомяване за промишлени аварии (IAN) на Икономическата комисия за Европа на Организацията на обединените нации, уведомява страните, които биха могли да бъдат засегнати, и предоставя информацията, необходима за справяне с възможните последици от аварията. Системата IAN включва шаблони за ранно предупреждение, предоставяне на информация и искане на помощ.

В случай на необходимост може да се потърси помощ по линия на Механизма за гражданска защита на Съюза.

Министерството на вътрешните работи координира спасителни и аварийни операции на територията на България, както и осигурява взаимодействието със спасителните служби на засегнатата страна (или страни) в случай на авария с трансгранични въздействия.

При изпълнението на трансгранични аварийни планове официалната комуникация с компетентните органи на засегнатите страни се осигурява от Министерството на външните работи, което координира обмена на информация между България и засегнатите страни, както и подпомага сътрудничеството в рамките на международни механизми за реагиране при аварии.

2. ИНФОРМАЦИЯ ЗА ЗАСЕГНАТАТА ОБЩЕСТВЕННОСТ

Комуникационните канали, които могат да се използват за информиране на обществеността и взаимодействие със заинтересованите страни са напр. системи за ранно предупреждение, социални медии, мобилни приложения.

Редът за ранното предупреждаване и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при заплаха или възникване на бедствия, в т.ч. аварии е определен с *„НАРЕДБА за условията и реда за функциониране на Националната система за ранно предупреждение и оповестяване на органите на изпълнителната власт и населението при бедствия и за оповестяване при въздушна опасност“*.

Населението се оповестява чрез локални системи за оповестяване на предприятието/съоръжението с подаване на речева информация и/или акустичен сигнал и/или чрез задействане на системата за ранно предупреждение и оповестяване на населението.

Компетентните органи могат да използват и BG-ALERT, допълнение към съществуващата Национална система за ранно предупреждение и оповестяване. Чрез тази система се разпространяват съобщения за предупреждение на населението в случаи на опасни събития (бедствия, извънредни ситуации и други, представляващи заплаха за живота, здравето или имуществото) чрез мрежите на мобилните оператори до крайните устройства на гражданите (мобилни телефони, таблети и някои смарт часовници), които поддържат технологията Cell Broadcast Service. Всяко съобщение е съпроводено от специфичен звук

сигнал и предоставя кратка информация за вида на събитието и препоръки за предприемане на действия, в случаите, за които това се налага. Съобщенията от BG-ALERT са безплатни и се получават навсякъде на територията на България, където има 2G/3G/4G/5G покритие на мрежата. Комуникацията е еднопосочна и не се използват никакви данни за потребителите и тяхното местоположение.

За недопускане на паника, към населението се подава информацията, свързана с:

- данни за възникналата аварийна ситуация;
- инструкция за поведение при създадената обстановка;
- и при необходимост за:
 - места за изнасяне и маршрути за евакуация
 - пунктове за събиране на пострадали и оказване на медицинска помощ;
 - ограничения за ползване на храна и вода
 - ред и начин за привличане в помощ на работни групи от доброволци.

Населението периодично се информира за създалата се обстановка, предприетите мерки за защита и получава указания за поведение и действие чрез сайта на общината или посредством оповестяване. След получаване на сигнал за отстраняване на аварията, населението може се върне към нормалния ритъм на живот.

3. МЕРОПРИЯТИЯ ЗА ПОЧИСТВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА И РЕКУЛТИВАЦИЯ НА ЗАСЕГНАТИТЕ ЗЕМИ СЛЕД ГОЛЯМА АВАРИЯ

За намаляване последствията върху околната среда от възникнала голяма авария се въвеждат предвидените технически средства и организационни мероприятия за аварийно-възстановителни работи извън територията на предприятието/съоръжението, както и за необходимите неотложни, средно- или дългосрочни действия, в съответствие с чл. 65, ал. 2 от ЗЗБ.

Прилагат се предвидените и остойностени оздравителни мерки в съответствие с изискванията на Наредба № 1/29.10.2008 г. за вида на превантивните и оздравителните мерки в предвидените случаи от Закона за отговорността за предотвратяване и отстраняване на екологични щети и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение (ЗОПОЕЦ) и за минималния размер на разходите за тяхното изпълнение.

ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение № 1. Форма и съдържание на план за проиграване на външен аварийен план

(може да бъде съставна част от *Плана за провеждане на практическа тренировка* или *Плана за провеждане на учение* към Насоките за планиране, провеждане и оценяване на тренировки и учения, издадени на основание чл. 62б, ал. 1, т. 10 от ЗЗБ)

Допълнителна информация, свързана с проиграване на външен аварийен план на предприятие/съоръжение с висок рисков потенциал.

1. Тема

Темата дава обща представа за целта и задачите на тренировката (при тренировка). Темата се формулира ясно и конкретно (при учение).

2. Цел

Целта е една, ясно и конкретно формулирана (при тренировка и при учение).

3. Задачи

Формулират се една или няколко конкретни задачи в контекста на поставената цел. Описват се задачите на проиграването (общи, междинни и специфични).

4. Време

Посочва се дата/период на проиграване.

5. Място

Определя се мястото на провеждане на тренировката (адрес, сграда, етаж, зала и т.н.) (при тренировка)

Точното място на провеждане на учението (при учение).

Данни за контакт на оператора.

6. Участници

Изготвя се списък на представители от институциите, които ще вземат участие в тренировката (при тренировка).

Посочват се всички администрации, органи и сдружения, участващи в проиграването, както и задълженията им по време на учението, необходими спасителни екипи и тяхната специализация (напр. химически аварии, пожарни екипи и др.)

Предоставя се информация за участието на засегнатата общественост/населението (за ученията от ниво Г).

7. Дневен ред/ Описание на действията

Кратко описание на вида на проиграването.

За ученията от ниво В и Г също се предоставя кратко описание на очакваните метеорологични условия, инфраструктурата, демографската и екологичната рамка.

Вид на проиграване (тренировка или учение):

Ниво на проиграване (А, Б, В или Г):

Дата на версията на външния аварийен план, която подлежи на проиграване:

8. Сценарий

Сценарият следва да бъде достатъчно реалистичен, за да гарантира условия максимално

близки до реалните.

Описва се сценария(ите) на голяма авария (от доклада за безопасност) предмет на проиграването и очакваните последиствия

Тестват се конкретни сценарии:

- Пожар, включващ...*
- Изтичане на опасно вещество, включващо*
- Разлив на*
- Експлозия*
- Природна опасност (напр. наводнение, земетресение и др.), предизвикваща технологична авария*
- Друго*

9. Структура за взаимодействие на съставните части на ЕСС

За прегледност е препоръчително структурата на проиграването да бъде представяна като блок-схема.

10. Оперативни средства и комуникационно осигуряване

Посочват се средствата и ресурсите, които се очаква да бъдат използвани. Списък на наличните аварийни системи и механизми за защита, като спешни изходи, алармени системи и резервни източници на енергия.

11. Ред на оперативните дейности

За всеки участващ орган се описват действията, които трябва да бъдат осъществени и методите за комуникация.

С помощта на специална картен материал в подходящ мащаб се посочват местата и специфичните оперативни зони, където ще се проведат различните фази на проиграването.

12. Очаквани резултати

Описват се резултатите от проиграването във всичките му последователни фази.

13. Документация

Посочват се документите, които ще се използват за справка (всички тематични карти с местоположението на районите, зоните за спешна помощ (хоспитализация на населението, натрупване на спасителни екипи), координационните центрове и когато е целесъобразно и аварийните маршрути (външни и вътрешни за предприятието)).

Приложение № 2. Контролен списък за проиграване на външен аварийен план (въпросник-чек лист)

ЕЛЕМЕНТИ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ ПРОВЕРЕНИ	Това задача ли е		Резултат
	ДА	НЕ	
Определени роли и отговорности			
<i>Изпълнени функции на лицето/лицата, упълномощено да информира своевременно за настъпването на аварията</i>			
<i>Изпълнени функции на лицето/лицата, упълномощено да ръководи и координира мерките, предприети извън предприятието</i>			
Ранно оповестяване, алармиране, готовност и информиране Системи за управление, наблюдение и контрол, информиране и оповестяване на населението			
<i>Поддържане в готовност на средствата за оповестяване и връзка</i>			
<i>Процедури за своевременно информиране при настъпване на авария</i>			
Начини на оповестяване и действия, които следва да се предприемат при получаване на предупреждение.			
<i>Сиренно-оповестителна система Ръчни сирени Рупори Съобщения предавани от местни кабелни оператори Излъчване на указания за необходимите мерки и действия чрез акустични сигнали и гласова информация. Оповестяване с подвижни средства на РУ – МВР и РС „Пожарна безопасност и защита на населението“</i>			
Координация и взаимодействие между екипите			
<i>Проверка на присъствието на всички представители на органите/структурите във времето и по начина, предвиден в плана</i>			
Алармени режими:			
<i>Активиране на състояния, ранно предупреждение, сигнал за тревога, прекратена тревога</i>			

<i>Правилно функциониране на алармената система (напр.: звукова алармена система в зоните на повреда)</i>			
<i>Съгласуваност между вътрешния и външния аварийен план (напр.: задействане на аларми)</i>			
Оперативни планове/процедури/активиране на участващи структури			
<i>Съгласуваност между вътрешния и външния аварийен план (задействане на външни аварийни мерки и координация с вътрешните мерки - ресурси, разположени на площадката.)</i>			
<i>Прилагане на интервенционни мерки извън обекта от отделни органи, както се изисква от плана</i>			
<i>Прилагане на необходимите процедури от съответния орган (напр. активиране на плана, процедури в областта на здравеопазването първа помощ и др.)</i>			
Управление на аварийни маршрути (напр.: локализация и специални ресурси)			
<i>Отцепване на района на аварията</i>			
Специални зони (очакване и хоспитализация, спасители и ресурси)			
<i>Пунктове за събиране на пострадали и оказване на медицинска помощ</i>			
Проверка на информацията за населението			
<i>Съобщаване за авария „ранно предупреждение, предупреждение при голяма авария и предупреждение за прекратяване“</i>			
<i>Наличие на инструкцията за поведение на населението при създадената обстановка</i>			
<i>Периодично информиране за създадената се обстановка, предприетите мерки за защита и указания за поведение и действие</i>			
Проверка на мерките за защита (мерки за подслон на закрито, евакуация и др.)			

<i>Местата и маршрутите за евакуиране, при необходимост</i>			
<i>Полицейските постове за възстановяване на обществения ред</i>			
Организационни мерки за изпълнението на плана			
<i>Адекватност на човешките и материалните ресурси (индивидуални и колективни средства за защита).</i>			
<i>Наличност и състояние на инфраструктури и ресурси за аварийно реагиране</i>			
<i>Ефективност на комуникацията между зоната на аварията и координационните центрове</i>			
Проверка на времето за задействане на съответните оперативни процедури			
<i>Други елементи за проиграване</i>			
Коментари:			
Установени критични точки и слабости:			

Приложение № 3. Формуляр за оценка на проиграване на външен аварийен план

ВЪПРОСНИК ЗА ОЦЕНКА
(вид и ниво на проиграване)

_____ (име на участника (институция, стопански субект, орган))

Посочете функциите на представляваната институция/участник (роля): _____

	Да	Не
Участвали ли сте в проиграване на външен аварийен план преди?		
Всички данни за контакт правилни ли са?		
Бяха ли оперативните процедури, които трябваше да използвате точни и адекватни?		
Подходящо ли бе оборудването за изпълнение на вашата работа?		
Отговаря ли комуникационната система на вашите нужди?		
Ресурсите, от които се нуждаете, за да изпълнявате функциите си бяха ли на разположение и знаете ли как да ги получите?		
Сценарият позволи ли да демонстрирате напълно функциите на позицията ви?		
Действащите нормативни документи, плановете и процедурите ефективни ли са за реагирането в случай на голяма авария?		
Имаше ли проблеми с междуинституционалната координация, които следва да бъдат разгледани допълнително?		
Установена ли е необходимост от коригиращи действия след проиграването на плана? <input type="checkbox"/> Промени в данните за контакт.... <input type="checkbox"/> Промени в местоположенията на оборудването.... <input type="checkbox"/> Необходимост от ново/допълнително оборудване..... <input type="checkbox"/> Други.....		

Проблеми и предизвикателства, възникнали по време на проведената тренировка/учение?

Какви са основните поуки от проведената тренировка/учение? _____

Какви силни страни бяха идентифицирани? _____

Какви области за подобрене бяха идентифицирани (препоръки)? _____

Други коментари: _____

(подпис) _____

Приложение № 4. Форма и съдържание на доклад от проиграване на външен аварийен план

(може да бъде съставна част от Доклада за проведената тренировка или учение (примерна структура и съдържание) към *Насоките за планиране, провеждане и оценяване на тренировки и учения*, издадени на основание чл. 62б, ал. 1, т. 10 от Закона за защита при бедствия)

ДОКЛАД

Тема. Изписва се темата на тренировката или учението

Въведение. Резюме на събитието

Включва кратка информация относно:

- организацията на тренировката/учението;
- участниците (посочват се конкретните институции и организации, включително силите и средствата, ръководител на тренировката/учението, работни групи и др.)
- целта и задачите;
- обхвата на тренировката/учението.

Анализ и оценка

Информация за степента на изпълнение на целта и поставените задачи. Посочва се дали всички задачи са били адекватно изпълнени, в т.ч. наблюдения и коментари по изпълнението им, изброяват се основните силни страни, критики и елементи за подобрене.

Изводи и препоръки

Изводи от проведената тренировка/учение.

Препоръки за отстраняване на констатирани пропуски, възможности за подобряване на организацията и изпълнението на дейностите, включително за промяна или разработване на нов план или за нови процедури при необходимост.

Приложения

Контролни списъци

Формуляри за оценка

Протокол от дискусиите и взетите решения